

Ontkoppeling slachtpremies: gevolgen voor de vleeskalversector

Nico Bondt

In de Health Check van het Europese Landbouwbeleid stuurt de Europese Commissie aan op verdergaande ontkoppeling. De Nederlandse overheid is in beginsel van plan om de kalverslachtpremie in 2010 te ontkoppelen. Het LEI is in opdracht van de Productschappen voor Vee, Vlees en Eieren (PVE) nagegaan welke gevolgen deze ontkoppeling zal hebben voor de Nederlandse kalversector. Omdat in de kalverhouderij contractproductie overheerst, moet met die specifieke situatie rekening worden gehouden. Vragen die bij ontkoppeling spelen zijn dan bijvoorbeeld: wat verandert er in de contractvergoedingen en wat gaan de kalverhouders doen: wordt het bedrijf (deels) gestaakt of zal men de exploitatie voor eigen rekening en risico voortzetten? Wat zijn de gevolgen voor de economische positie van contractgevers en voor de rentabiliteit in de sector? Hoe ligt dit als Nederland ontkoppelt en Frankrijk (nog) niet? Duidelijke antwoorden op deze vragen zijn nodig om een afgewogen keuze te kunnen maken.

Verwachte gevolgen van ontkoppeling

Bij ontkoppeling worden de premies omgezet in toeslagrechten voor het bedrijf. In beginsel verandert de omvang van de geldstroom van de overheid naar de kalfsvleessector hierdoor niet, maar niettemin kan ontkoppeling effecten hebben voor de sector. Door ontkoppeling worden de kalverhouders minder afhankelijk van de kalverintegraties en krijgen ze meer keuzemogelijkheden. Bij ontkoppeling kan een kalverhouder de premie namelijk blijven ontvangen zonder daadwerkelijk kalveren te blijven afleveren. Als de kalverhouder de productie beëindigt of fors vermindert, krijgt hij mogelijkheden om bijvoorbeeld buiten het bedrijf meer inkomen te verdienen of om een andere tak van zijn bedrijf uit te breiden. Door de minder afhankelijke positie van de kalverhouders als gevolg van de ontkoppeling kunnen de kalverintegraties de productie minder sturen. Als kalverhouders andere keuzes gaan maken, komt de markt in beweging en verandert wellicht het huidige 'business model' in de kalversector. Juist in een dergelijke situatie zullen integraties extra behoefte hebben aan sturingsmogelijkheden.

Gedrag kalverhouders

Kalverhouders zullen als gevolg van ontkoppeling hun productie op verschillende manieren aanpassen, afhankelijk van bedrijfsomvang en -opzet, leeftijd, opvolgingssituatie, financiële positie en de verhouding tussen premiebedrag en aanwezig grondareaal. Er is een zo nauwkeurig mogelijke inschatting gemaakt van het te verwachten gedrag van diverse categorieën kalverbedrijven, waarbij de gevolgen van een volledige ontkoppeling en volledige verrekening met de contractvergoeding als vertrekpunt zijn genomen. Bij een huidige contractvergoeding van (stel) 200 euro per kalverplaats betekent volledige ontkoppeling en volledige verrekening 70 euro premie als bedrijfstoeslag naar de kalverhouder en 130 euro nieuwe contractvergoeding. In eerste instantie is verondersteld dat ook in andere landen ontkoppeld zal worden. Vervolgens is nagegaan welke gevolgen mogen worden verwacht als Frankrijk en België niet zullen ontkoppelen. Frankrijk is hierbij vanwege de omvang van de sector het meest van belang. De analyse geeft aan dat er zeker rekening gehouden moet worden met enige krimp. Overigens zal het gaan om een beperkte krimp van naar schatting (maximaal) 13%, omdat verreweg de meeste kalverhouders 1) te zware financiële verplichtingen hebben om te kunnen stoppen, 2) geen reële alternatieven hebben om een redelijk inkomen te blijven verwerven en/of 3) niet willen stoppen of inkrimpen. Prijseffecten zullen naar verwachting een dempende werking hebben, waardoor de feitelijke krimp minder dan 13% zal zijn. Om de kans op krimp zo klein mogelijk te maken zullen de integraties de weggevalen slachtpremie waarschijnlijk niet volledig in

minderings kunnen brengen op de contractvergoeding.

Modelberekening

Om de gevolgen van ontkoppeling zo goed mogelijk in beeld te krijgen zijn ook modelberekeningen uitgevoerd op basis van de berekende prijselasticiteiten, waarmee het effect van het ontkoppelen van de slachtpremie op de productie is geschat. Het aanbod van de sector is prijselastisch: de sector produceert tegen kostprijs, veranderingen in het aanbod worden bepaald door veranderingen in de vraag. Als de slachtpremies komen te vervallen, zullen de afnemers (vooral de retail in Italië) hogere prijzen moeten gaan betalen, waardoor de vraag licht afneemt. De modelberekening laat zien dat de productie in Nederland hierdoor met 12% zal dalen. De markt hoeft de - door de ontkoppeling - uit de keten wegvallende premie in de praktijk echter niet volledig te compenseren. De berekende 12% productiedaling is feitelijk een inschatting van de situatie op de lange termijn. Voor de kortere termijn (2010-2013) kan dit als een 'worst case'-scenario worden beschouwd. De daadwerkelijke productiedaling zal naar verwachting minder groot zijn, namelijk tussen de 5 en 10%, omdat:

- a) de weggevallen slachtpremie deels zal worden afgewenteld op de melkveehouderij, door een neerwaartse druk op de nukaprijzen (en eventueel ook op de prijzen van melkpoeder);
- b) de weggevallen slachtpremie zeker de eerste jaren nog een stevige invloed zal behouden op de productiebeslissingen.

Conclusies

Een ontkoppeling van de kalverpremie zal op de kortere termijn waarschijnlijk tot een beperkte krimp leiden van tussen de 5 en 10%. Belangrijke factoren zijn de huidige (financiële) positie van kalverbedrijven, een te verwachten stijging van de opbrengstprijzen, daling van de nukaprijzen en de verwachting dat de bedrijfstoelagen de komende jaren nog invloed zullen hebben op de productiebeslissingen in de kalverhouderij. Als Frankrijk blijft koppelen, dan wordt verwacht dat deze concurrent een relatief gunstiger kostprijspositie krijgt en daardoor kan en zal inspringen op de krimp van de productie in Nederland door de eigen kalfsvleesproductie te vergroten. Dat zal ertoe leiden dat dempende prijseffecten zich niet of in veel mindere mate voordoen, waardoor een productiedaling van meer dan 10% verwacht mag worden.

Meer informatie:

Rapport 2008-046 *Gevolgen van ontkoppeling slachtpremies voor de vleeskalversector*